

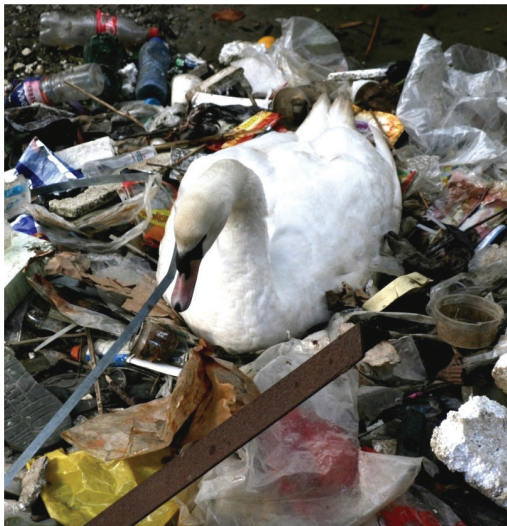
Natuurgebied de Botlek

Jelle Reumer [reumer@hetnatuurhistorisch.nl]

Ons beroemde ijzeren duivennest is nog beroemder dan het al was, want in de maand mei figureerde het in een artikel over twee pagina's (een spread in vaktermen) in dagblad Trouw. Het nest, afkomstig van een raffinaderijcomplex in de Botlek, blijft toch een bijzonder ding. En, nog bijzonderder, we hebben er sinds vorige zomer een tweede bij: een kraaiennest gemaakt van tie-wraps en bindkoord. Het kraaiennest werd gevonden door boomverzorger Hans Brand en aan het museum geschonken. Nadat het een tijdje in quarantaine is geweest, ligt het nu in de aanwinstenvitrine. Die vogels zal het kennelijk een zorg zijn waar ze hun nest van bouwen. Een nog bizarder voorbeeld hebben we (helaas!) niet in de collectie opgenomen, omdat het te groot en te vies was, op een onbereikbare plek lag, en bovendien werd bewoond door een broedende zwaan waarmee het een in de Flora- en Faunawet geregelde beschermde status bezat. Jammer, ik kon het niet meenemen. Bijgaande foto is al wat rest.

Vorig jaar april zat een zwaan in Amsterdam te broeden op een nest dat geheel bestond uit plastic zakken, oude teenslippers, colaflesjes en brokken piepschuim, bijeengehouden door wat stukken ijzer. Deze postindustriële contraptie bevond zich onder een tijdelijke loopbrug tussen het Centraal Station en de Openbare Bibliotheek Amsterdam, ongeveer tegenover de drijvende Chinees. De foto getuigt van de ingenieusheid van de prachtige witte vogel, die als de letterlijke verbeelding van de spreekwoordelijke vlag op een modderschuit onverstoord de eieren zat uit te broeden te midden van honderden passanten.

Is dit nu natuur? Dat kun je je afvragen, en om die vraag te beantwoorden wil ik een denkbeeldige reeks opvoeren die zal aantonen dat je in feite alles onder het begrip natuur kunt scharen. Laten we beginnen met een nestje van een vogel ergens diep in het regenwoud van Brazilië, honderden kilometers van de bewoonde wereld. Dat is echt puur natuur! Dan een nest van een grote bonte specht, in de boomholte van een oude eik, ergens op de Veluwe, of een nestje van een fitis in een struik ergens op de Dwingelose heide. Die nesten beschouwen we, terecht, ook als puur natuur, hoewel de landschappen door de mens geschapen zijn: de Veluwe is aangeplant en de heide is een geval van eeuwenlange verschraling door grazende schapen. Het nest van een koolmees dan, in een door Vogelbescherming goedgekeurd vogelhuisje op uw balkon: natuur! Het nest van een koolmees in een vogelhuisje in de vorm van een koekoeksklok of het bekende nestje-in-de-brievenbus: natuur! Of misschien een beetje niet-natuur?

Het boomnest van een chimpansee in de jungle van Congo? Natuur! Het prieel van een prieelvogel in Australië? Natuur! Ook als de vogel er allerlei stukjes glas, kroonkurken en scherven van een kapot aardwerken bord in verwerkt? Ook wel natuur, toch? Een takkenhutje van een Neandertaler, of een hut van mammoetbeenderen van een Cro Magnon-mens? Natuur! Er zijn daarin ook uitsluitend natuurlijke materialen (takken en botten) verwerkt. Een hutje van een jager-verzamelaar in Namibië? Geheel gemaakt van natuurlijk materiaal zelfs? Is dat natuur? Of cultuur? En als het hutje is opgebouwd uit zongedroogde stenen van leem en/of kamelenpoep? Ook dat zijn natuurlijke materialen. Als de stenen niet alleen in de zon zijn gedroogd maar ook in een kampvuur gebakken? Het blijft natuurlijk materiaal. Een hutje van

bakstenen (idem) en balken van dikke boomstammen. Is dat natuur? En als dat huis van bakstenen, houten binten, houten vloeren en aardwerk dakpannen in Kratingen staat? Ook glas is van natuurlijke materiaal gemaakt. Van zand en zo. Is daarmee een huis in Kratingen ook natuur? Is een bakstenen rijtjeshuis in Lombardijen natuur? Een betonnen rijtjeshuis? Een flatgebouw? En dan de kantoortorens op het Weena? Geheel gemaakt van glas (van zand en zo), ijzer (van natuurlijk ijzererts) en beton (van natuurlijk gevormde kalk uit de ENCI-groeve), en van kunststof uit aardolie wat gewoon natuurlijke afbraakproducten van fossiele eencelligen zijn. Zo kun je een glijdende schaal ontwerpen die begint bij het

nestje van een Afrikaanse weervogel en die eindigt bij de glazen torens van Hongkong. Nergens in die glijdende schaal kun je een haarscherpe grens trekken tussen natuur en niet-natuur.

Terug naar het ijzeren duivennest en het kraaiennest van tie-wraps. Een vogelnest is puur natuur. Als het van takjes is gemaakt, met een bekleding van mos. En als het van kippen-gaas is gemaakt en van plastic binddraad? Dan is het ook natuur. Alleen is het niet afkomstig uit natuurgebied 'de Hoge Veluwe', maar natuurgebied 'de Botlek'. De duif en de kraai, ik garandeer het u, zal het een volslagen rotzorg zijn waar ze hun nest van maken. Ook de Amsterdamse zwaan leek absoluut niet te lijden onder het feit dat hij of zij op stukken plastic en colaflesjes zat in plaats van waterleliebladeren en lisdoddestengels.

Het is een geruststellende gedachte. Geniet dus maar van het landschap als u binnenkort tussen Spijkenisse en Brielle langs de raffinaderijen rijdt. Het is puur natuur. ◀